Ч. 41. Чернівцї, субота дня 20. мая (1. червня) 1895. Рочник XI.

БУКОВИНА

Передплата
на „Буковину“ разом з ілюстр. додатком „Недїля“ виносить:
на цїлий рік 10 зр. — кр.
„ чверть року 2 „ 50 „
„ місячно — „ 85 „
для заграницї 15 рублїв або 24 франків.
Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

ВИХОДИТЬ:
у вівторок, четвер, суботу і недїлю.

Редакция і Адмінїстрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2), куда всї дописи адресувати належить. — Бюро редакциї отворене щодня від 8. рано до 8. вечером.

Наші національно-полїтичні відносини.

VII. Позістає нам ще розібрати наші національно-полїтичні відносини на Буковинї.

Про сї відносини писали ми вже минувшого року на сїм місци досить подрібно. Там вказали ми перед усїм на те, що вже сама руска назва нашого краю доказує наглядно, який первобитний культурно-національний характер могла мати ся земля. Першим культурним народом на Буковинї, що дав сій земли р у с к у назву, не міг безперечно бути иньший нарід, як руский. Впрочім се доказує і сама история; бо-ж се історичний факт, що Буковина належала в своїм часї до земель галицко-руского королївства, до тої великої рускої держави, котра на полудне сягала аж до Чорного моря і так занимала побіч великих просторів инших земель майже і цїлу теперішну Румунію. Звістне теперішне торговельне місто „Ґалац“, то колишний „новий Галич“, прибережне торговельне місто, построєне богатими рускими купцями Старого Галича, престольного міста сказаної рускої держави.

Доперва по зруйнованю галицко-рускої держави запосїли волоскі (молдавскі) господарі теперішну Румунію і Буковину, котра то послїдна після своєї назви визначувала ся лише великим простором букових лїсів, та була длятого дуже мало залюднена.

Що Русини є найдавнїйшими мешканцями Буковини, о сїм сьвідчить також цїлком наглядно і сей історичний факт: — По прилученю Буковини, яко тодїшної турецко-молдавскої провінциї, в роцї 1775-ім до австрийскої держави зістав призначений на шефа краєвої правительственної управи ґенерал Сплєні. Після єго власного справозданя тодї на Буковинї між замешканими тут 23.000 родинами було всего лиш 6000 волоских родин. Розуміє ся, що прочі 17000. родин були, з малими винятками, рускі, яко родини корінного буковиньского народу.

Врештї ще й тепер, помимо аґресивної румунїзаторскої роботи, що майже від 30 лїт старає ся всїма силами зрумунщити Буковину, все ще переважають на Буковинї Русини Волохів, а то як виказала послїдна конскрипция, майже о 70.000 душ.

Сей фактичний стан нашого краю виказує цїлковиту безпідотавність голословного горланя румунїзаторів-шовінїстів, мов би то лиш Волохи мали бути автохтонами Буковини, та що Буковина волоский край. Такий крик не має нї історичної нї якої небудь другої фактичної підстави, бо недасть ся заперечити і сего історичного факту, що зайшлі в наші сторони Волохи розвили ся духово і культурно під впливом тодїшної висшої рускої культури. Про се сьвідчать списані в рускім язицї старі урядові грамоти пануючих молдавских господарів, про се сьвідчать старі рускі написи на волоских церквах і монастирях, про се сьвідчить також і сей історичний факт, що майже до року 1848-го придержувано ся на Буковинї навіть в волоских церквах і монастирях церковно-славяньского язика і проповідано там духовні науки на сїм язицї. А так само і волоска інтелїґенция, що складала ся тодї з дідичів і дрібної шляхти т. зв. резешів, як і панотцї, уживали руского язика майже виключно, яко розговорної мови. Впрочім треба тут і се піднести, що більша часть буковиньских дідичів і православних панотцїв, такі Мустаци, Петріни, Гормузаки, Васильки, Вольчиньскі, Стефановичі, Реї, Андрієвичі, Єремієвичі, Левіцкі, Ґолембйовскі, Калиновскі і біль-

Постепенне відокремленє всходу Европи від заходу.

Габілїтацийний відчит д-ра Володимира Мильковича.

Коли сегодня пишуть істориї місцеві і провінціональні, краєві і державні, то служить се поглубленю наукової істориї і єї докладности, але не улекшає зрозуміня єї. Бо история поодинокого кусника землї не розвиває ся окремо від других, противно, єї ожи ляє загальний дух, она підлягає загальній течії. Отже є і буде найгарнїйшою задачею істориї зрозуміти той дух, поглубити ту ідею, що є підставою для істнованя держави. Так як соки дають форму живим орґанїзмам, так дає й ідея форму полїтичним орґанїзмам, вводить їх в житє, після неї они розвивають ся, з нею они гинуть. Буває часом, що після одної і тої самої ідеї творить ся кілька полїтичних орґанїзмів, котрі з неї ростуть як би із спільного ґрунту. В такім разї не можна відокремити історию одної держави від історию иньших держав, що мають ту саму форму, бо она не становить сама для себе цїлости, а є лише звеному ланьцуху.

Отже коли хочемо зрозуміти историю поодинокого краю, то мусимо шукати жерела, з котрого всї черпали, і увзгляднити историю ґрупи. А як часто грішать против того! Не беручи вже на увагу підручників і шкільних книжок, навіть в наукових працях за мало зважають на звязь з загальним ходом культури. Коли на примір фільольоґія именно через те, що обіймає всї галузи мови, — отже стала ся порівнуючою фільольоґією — стоїть надсподівано високо, в науцї історий подібно як в історий лїтератури все ще панує ограниченність в часї і обсягу. Коли отже хочемо піддержати розвій науки історий, то не сьміємо передовсїм історию народів роздробляти на атоми, а мусимо єї подїлити на ґрупи і після них єї обрабляти.

Виберемо тепер дві ґрупи із загальної історий, котрі для історий Европи мають надзвичайне значінє, і пояснимо їх повстанє. Підношено вже, що Рим і Царгород були осередками двох державних ґруп, з котрих кожда уформувала ся після иньшого принципу і обидві так від себе ріжнять ся у внїшних виглядах, що дехто хоче їх називати цїлком осібними сьвітами. Царгород надав всходови, отже грецкому і сполученому з ним славяньскому а особливо российскому сьвітови так характеристичну відзнаку, що один российский учений чув ся спонуканим сказати: „Ми не належимо до Европи“. Се ледви чи правдиве, бо всхід і захід становили і становлять разом християньский сьвіт, они є дві сторони одного і того самого медалю, личко і лївий бік, — і хто зможе сказати, що одна або друга сторона не належить до медалю? Але се доказує лише, що дійстно маємо у великім християньскім мірі дві від себе строго відокремлені ґрупи, котрих повстанє ми тепер в коротцї хочемо обговорити.

Подїл римскої держави на всхідну і західну частину, а особливо заложенє нового головного міста над Босфором, мало для історий Европи надзвичайно велике значінє. Тодї була римска держава вже пересякла християньскими елементами, так що Константин Великий видів ся примушеним християньску віру оголосити вірою державною. Рим з своїми поганьскими переказами, з своїм Капітолем, залюдненим поганьскими богами, не міг бути осередком держави, що мала заснувати ся на християньскій підставі. Впрочім то не стара римска република мала перенести ся з Риму до Візантиї, а лише християньске царство заснувало своє нове домівство над Босфором. Рим, що кождим камінцем пригадував стару републику, не надавав ся й з сеї причини на осередок царства. Над Босфором могли републиканьскі перекази бути лише цїкавими згадками, а статуї старих богів могли для нового Риму бути лише окрасою.

Перенесенє головного міста до Візантиї мало наслїдки, о яких тодї і не думали. Хотяй римска культура і римский дух опанував сьвіт, то все таки на всходї був грецкий елемент сильнїйшим від римского, а се мусїло засадничо вплинути на житє і на социяльні відносини нового головного міста, а також на полїтичне стремлїнє цїлої держави. Окруженє нового головного міста було-ж прецінь грецке, дружина двору мусїла бути взята з грецкого, культурно високо стоячого населеня. Надто стару ненависть підвластних Греків против своїх побідителїв піддержувала обставина, що ті, котрі говорили по грецки, знайшли знов нагоду надати собі більше значінє. Грецка мова, що в Римі і Італії уживала ся лише яко мова учених, мусїла тут з часом стати ся мовою головного міста, двору, а потім держави. Круг учених був тут майже

ше других, рекрутували ся із Греків, Русинів і Поляків; правдивих Волохів було між ними дуже мало.

Длятого, помимо недавної політичної самостійности сусідної румуньскої держави, не визначувала ся до недавна навіть волоска інтеліґенция національною самосьвідомостию, глубшим національним почутєм; а коли дідичі і дрібна шляхта чванила ся волоским родом, то чинили они се лише з аристократичних поглядів, щоби тим заявити сьвітови свою приналежність до волоских боярів.

Волоского міщаньства не було на Буковині ніколи, та і тепер ще всі міста і місточка позістають в жидівскіх і німецких руках. Закріпощений, темний сільский люд, подібно як наш руский, не мав до недавна, можна сказати, навіть почутя своеї людскої гідности. Національне питанє було на Буковині цілком незнана річ.

Такий стан панував на Буковині до памятного 1848-го р., коли то під впливом нової свободи вийшло на порядок дневний і національне питанє.

До рішеня сего питаня був отже загал буковиньскої суспільности цілком неприготований. Дідичі і висша церковна єрархія, що за часів підданьства вели ряд в краю і мали меньше-більше визначний вплив, старали ся вивискати сю нову свобіднійшу хвилю для піддержаня своеї власти. На чолі дідичів стояли тоді братя Гормузаки, а буковиньским митрополитом був Гакман, котрий, хотяй Русин з роду, був чоловіком старих поглядів і не мав найменьшого народного почутя.

Перті новим національним рухом того часу, зачислили дідичі і висша церковна єрархія себе, як сказано, з аристократичних поглядів, до родового волоского боярства, і вивісили ніби то волоско-національну хоругву, бо она мала їм, по їх думці, забезпечити виключне пановане в краю. Длятого представили они Буковину яко край виключно волоский, а жадаючи для себе повної автономії, старали ся перед всім о відлучене Буковини, котра була підчинена правительственний управі львівского намістництва, від Галичини, що й незабавком наступило.

Про розбуджене національного почутя між масами народу, про народну просьвіту, про ширене поступових людских гадок, про уладжене справедливих громадских і суспільних порядків, про се нікому й не снило ся, бо й не було до сего поки-що відповідних сил і відповідного знаня.

По придушеню угорскої революциї придушено під впливом наново заведеної абсолютистичної правительственної управи з роком 1850 і новий свобідний рух з року 1848-го.

Як всюда, так ще більше на Буковині, почато знов проживати старим житєм, почато іти старим шляхом, аж нова конституция з року 1860-го викликала і на Буковині знов новий національно-політичний рух.

Перегляд політичний.

Цісар Франц Йосиф проведе перший тиждень місяця вересня в Німеччині, де буде присутний на великих маневрах німецких в Щетині та на осмотрі фльоти в Свінемінде. Відтак має цісар переїхати до Галичини на маневри, з відси до Угорщини на кінцеві маневри 7-го і 12-го корпусу та на великі маневри кавалериї в Альчут. Доносить о тім Budap. Corresp.

Палата панів вибрала своїх членів до спільних Делеґаций. Між иньшими вибрано: ґр. Ст. Баденього, бр. Ґавча, бр. Гельферта, Чедіка, Гавсвірта і Стадницкого.

До делеґаций вибрано з буковиньских послів Лупула, а заступником д-ра Рота.

До спільних Делеґаций вибрано вчера з галицких послів: Барвіньского, Гнїзоша, Залеского, Поповского, Щепановского, Хшановского і Єнджейовича. З послів з Долїшної Австриї вибрано Кронаветтера, антисеміта Паттая і Зіса.

При виборі посадника міста Відня одержав заступник посадника др. Люеґер 70 голосів, але він не приняв вибору. Новий вибір заряджено на день 31-го червня с. р. (Гл. телеґрами).

Австрийским послом в Швайцариї іменований ґр. Кіфштайн.

Молодочехи роблять заходи, щоби всї партиї опозицийні сполучили ся в одну зорґанізовану опозицию, до котрої належали би Молодочехи, Німцї народовці, Хорвати, християньскі социяли і дикі. На запрошене молодоческого комітету екзекутивного відбула ся вчера конференция, на котрій однакож явили ся лиш німецкі народовці, але й ті заявили, що лиш в декотрих справах готові поступати спільно. Також і другі фракциї опозицийні відкинули проєкт орґанізациї під проводом Молодочехів, хоч заявили також, що в деяких справах готові спільно поступати.

З Бїлграду доносять, що король покликав послів Гарашаніна з Парижа і Сіміча з Відня, щоби особисто порадитись з ними в справі заплутаного теперішного положеня політичного і фінансового. Зачувати, що на случай уступленя Христича Сіміч став би президентом кабінету.

З Білгороду доносять до Köln. Zeitung, що в коротці можна очікувати повного порозуміня Росиї з Болгарією.

Від американьского посла в Пекіні наспіла до Вашінґтону вість потверджаюча проголошене на Формозі републики. Характеристичне есть, що формоскі „републиканці" вивісили хоругов таку саму, яка есть і хіньска: золотий змій на синім поли. Здає ся однакож, що правительство хіньске не признасть сеї републики.

З Хіни надходять знов непокоячі вісти. В полудневих сторонах Хіни має проявляти ся сильний антидинастичний рух, такий самий, який на Формозі викликав проголошене републики. З другої же сторони доносять, що на Формозі таки сама Хіна викликала ніби то революцию виславши туди войско і гроші, а то для того, щоби Японцям ставити опір при занятю сего острова. Японьска фльота станула вже дня 27. с. м. під Формозою.

виключно грецкий. Не диво-ж отже, що державу скоро згречено. Вже за цісаря Анастазияса (491 до 518) зачали чеканити в Візантиї монети з грецкими надписями. За часів цісаря Маврікіоса (582—603) видавано цісарскі розпоряджения в грецкій мові. В VII. віці військова команда вже була грецка, в VIII. віці ціла державна адміністрация, цісарі мають назву βασιλεύς, δεσπότης намість Augustus. Цісар Михайло († 867) називає вже навіть в своїм письмі до папи латиньску мову варварскою. Так отже повстала тут на грецкій землі з римскої держави грецка — по тім самім законі, по якім німецкі племена, що осіли ся на італійскій землі або землі Ґаллів, зроманізовано.

Офіцияльна мова державна була отже першою різницею, яка витворила ся між всходом а заходом.

До того прийшли ще иньші причини.

Вже за панованя Юстініяна (527—565) мала держава особливий характер, називають єго візантийским. Про се, що властиво є візантизмом, писали вже богато. З релїґійного і політичного становища є то сполучене християньства з грецкою культурою, грецкої фільософії з християньскою; з праводержавного-ж становища є се монархістична державна система в заціпенілій формі. Подумаймо собі до того вплив всхідних народів, з котрими Візантия мала зносини, то в приближеню пізнаємо суть візантизму. Отже вже за часів Юстініяна можна було говорити о візантийскій державі. Що більше, не була навіть виключена можливість, щоби римска держава від часу Юстініяна, котрий мав у своїх руках майже цілу римску державу, перемінила ся в грецку, тим більше, що і німецкі племена, заселюючі римску теріторию, не могли удержати ся. Що се не стало фактом, треба завдячувати кільком обставинам, а передовсім тій, що Візантия не могла подужати Італії, а ще меньше решту заходу. Італією завідували візантийскі цісарі через своїх намістників, званих ексархами, котрі мешкали в Равенні. Ні ексархи ні самі цісарі не могли в тих бурливих часах, коли варварскі племена старали ся зі всїх боків вдерти ся в державу, оборонити Італію, котру видано натискаючим варварам і спустошено в страшний спосіб. Цісарі і ексархи появляли ся в Римі лише тоді, коли ходило о стягане податків і наповнене вічно порожних кас державних. Одинокий, від котрого можна було сподіватись помочи, се був епископ римский. Часто бувало, що римский епископ на чолі народу і сьвященства проводив оборону міста або просьбами і дарунками відвертав грозяче нещастє від Риму і Італії. Коли ще до сего зважимо, що — виимши кількох недостойних папів — папство стояло тоді морально і культурно дуже високо, то зрозуміємо, чому повага папи зростала і чому цілий захід чим пізнійше, тим більше добачав в нім свого начальника. Трафляло ся вже навіть тоді, що князі з далекого заходу підчиняли ся єго мировому судови, як се на примір стало ся за часів папи Григорія І-го (випадок Брунгільди і Рекареда). Так отже ставав ся Рим помалу осередком західної Европи, хоч папи не мали ще жадної позитивної політичної сили. Сї обставини мусїли в Римі збудити подвійні гадки: Перше, треба було старати ся увільнити ся від Візантиї, котрої пановане не давало жадної користи анї охорони, а накладало лише тягарі. По друге, мусїли думати над тим, щоби папу, котрий в церковним взгляді був головою західної Европи, зробити незалежним сьвітским князем, котрий би зміг край з успіхом оборонити. З сего вийшла стараня о сьвітску власть римского папи. Се є природне толкованє сего обяву. Ся гадка повстала з обставин, а не припадково. Хотіли дати реальну підставу великій задачі голови церкви, котрий перебрав оборону християньства і задля недостачі сильного сьвітского правительства мусїв заступати сьвітску власть. Для тодішних часів було се цілком розумно. Бо коли кождий монастир мав своє майно і мусїв сам себе обороняти, — се приніс з собою середновічний устрій державний — то чому-ж би не мав голова церкви мати відповідної сили, щоби себе боронити?

(Конець буде).

Дрібні вісти.

Чернівці, дня 31. мая 1895 р.

Іменованя. Краєвий буковиньский президент іменував в рахунковім відділї офіцияла Донерсберґа ревідентом, асистента Люнца офіциялом, а практиканта Костелецкого асистентом.

Відзначенє. Цїсар надав командантови 11-го корпусу і командуючому ґенералови у Львові фельдмаршал-поручникови ґр. Івановп Шуленбурґови гідність тайного радника.

Конференция учителів сільского округа черновецкого відбуде ся під проводом окружного інспектора Жанковского в днях 6. і 7. лат. червня с. р.

Посольске справозданє. Посол на кіцманецкий повіт, проф. Єротей Пігуляк буде в Кіцмани дня 9. лат. червня с. р. о другій годинї з полудня складати справозданє з своєї посольскої діяльности.

З перемиской епархії. Деканом куляківским іменований о. Василь Кокотайло, заступником декана о. Йосиф Пелех парох з Звертові.

З Рогізни пише нам один селянин: Пишуть нам ріжні ґазети, що наша Буковина дуже плодоносна земля і обложена прекрасними лїсами. Тай се правда; а котрий край має много лїсів, то так не ударяє туча і знов безпечнїйше від холери. Як минувшого року лютувала холера навкруг Буковини, то Бог ласкавий хоронив нас від неї на Буковинї. Отже земля в нас добра тай богато єї, але люди не мають способів, щоби як найбільше зиску тягнути зі сьвятої землї. тай зі свого ґаздівства. Десь у иньших народів машинами виплоджують тисячі курят і посилають у заграницю і до Америки, тай мають заробок. І землї по чужих краях люди не мають богато, а якось жиють і то не зле жиють. Як котрий там має 10 пражин поля, то він вже великий богач, а наш мужик хоч має і сто пражин, то він рахує ся бідним. А чому він бідний, бо не просьвічений. В иньших народів школа то як церков сьвята, а в нас школу мають за ворога.

Вчений чоловік най має десять пражин ґрунту. Він на них тримає собі сорок добрих яблінок. Кожда добра яблінка легко принесе єму 30 зр.; отже разом збере за яблока 1200 зр. тай жиє з того. Але до того треба науки, а в нас люди просьвічають ся — в коршмі. Дітий до сільскої школи не посилають радо, а що вже о висших школах, то й казати нема що. А неодин господар міг би свого сина післати до висших шкіл, найби вивчив ся на чоловіка, була би родинї втїха, а громадї слава. Других синів можна би дати до ремесла, аби був свій ремісник. Якось собі иньші люди радять, тілько у нас не думають о тім.

Та вже чи є що лекшого, як заложити собі свій шпихлїр або касу позичкову? Скинуть ся люди по ділетцї зерна або по левови, по два — і є свій шпихлїр, є своя каса, є де в потребі запомогти ся, не треба йти до лихваря. Отже нї! люди не розуміють свого добра. А не дай Боже один рік неурожаю, хоч вмирай з голоду. Тай так таки готово бути, що колись наші люди вимруть з голоду, а на їх ґрунти прийдуть чужі люди і будуть панувати.

Я так нераз дивлю ся на ті данцї коло коршем. Що там гроша пропаде! І кажу їм: „Обрахуйте ся, небожата, кілько ви тратите! Як є вас, рахую, більше-меньше 50 в громадї, аби кождий з вас дав кождої неділї тілько 4 крейцарі, то з того за рік було би 104 леви. А з вас декотрі пропивають що неділї по 10, по 20, 30, 40 і 50 кр., а часом і по левови. Кілько то пропадає заробленої працї. Та ба, на сім ще не конець, бо як напють ся, то собі голови порозбивають і тягають ся по судах і платять адвокатів та докторів. А хто тому винен? Темнота! Бо худоба може бити ся, а чоловік повинен в згоді жити. Худобина горівки не буде пити, аби їй дав не знати якої, а наші люди не тілько пили би, а далї і купали би ся в ній. Вірте, люди один другому, не бийте ся, бо великі гріхи тим людем, що один другому кров проливають. Чоловік робить цїлий тиждень, а прийде неділя, то спить рано, як сьвята служба Божа править ся. Потому встане, нажере ся, збере ся тай до коршми! І кланяють ся там жидам, а на церкву забули. Десь якийсь прийде по полудни на науку, а та решта всї у коршмі. Коршма повинна бути заперта о 9. годинї вечером, а тимчасом як богато гостий, то она отворена і до рана.

Обходимо ми память скасованя панщини; дай Боже, аби ми дочекали ся ще скасованя коршем тай запровадженя сьвятої тверезости.

Темнота селян. Чотири селяни з Чернелицї Іван К., Никифор Л., Павло С. і Андрій Г. захотїли коньче розбогатїти і знайшли на то ось який спосіб. Они дізнали ся, що в селї Незвищах коло Товмача є такий чоловік, що дає „дїдька“. Отже три неділї тому назад попродали они по морґови поля і пійшли до того чоловіка до Незвищ, посклада̀ли єму по 140 зр. і просили его, щоби они могли мати „дїдька“, але такого, щоби їм давав богато гроший і щоби їм добре жило ся на сьвітї. Незвиский чоловік, не в тїмя битий, приймив їх чемно на візиту, повідбирав від них по 140 зр., зібрав разом суму 560 зр., сховав гроші, а відтак взяв зпід стріхи десь тригідну сьвячену кістку і дивив ся через дірку в кістцї, де сидять „дїдьки“, що їх хотїв дати тим господарям. Але коло него не було анї одного „дїдька“ і він каже тодї до тих ґаздів: „Мої кохані, я вам все добре зроблю і будете кождий мати свого, але їх тепер тутки нема, бо они тепер всї сидять аж на угорскій границї в Сиготї, то мусите аж туди іти. Я вам даю ті значки, йдіть туди до Сиготу на угорску границю, а там уже они самі до вас прийдуть“. Вдоволені ґазди з великою утїхою поволїкли ся зараз із Незвищ на угорску границю до Сиготу, ходили, шукали по границї і нїчого не знайшли, аж по трох тижнях повернули домів до Чернелицї без „дїдька“ і без гроший та й поля збули ся... Подібна пригода описана в оповіданю о. Вол. Гарасимовича п. з. Домовик, котре помістимо в „Неділї“. Видко, як то оповіданє майстерно з житя взяте.

Убийство з причини любви. Дня 29-го с. м. розпочала ся перед судом присяжних у Львові карна розправа против льокая Павла Стшелецкого, що убив з любви і мести в мартї с. р. прачку Марию Вайдівну. Акт обжалованя так представляє сю справу: В 1894 роцї пізнав Стшелецкий Марию Вайдівну, що жила разом з старою материю у Львові, залюбив ся в нїй, давав їй ріжні подарунки а вкінци осьвідчив ся. Тодї мала єму сказати Вайдівна, що она має вже судженого Василя Шпачиньского, котрий служить у ґенерала Мецґера у Відни і скоро звідтам верне, оженить ся з нею. Однако се не помогло, бо Стшелецкий став ще більше влїзливий і грозив Вайдівній, що єсли она вийде за другого замуж, то він убє єї жениха і себе. Дня 11-го марта приїхав до Львова Шпачиньский. Коли Стшелецкий дізнав ся о тім, пішов до Вайдівної і остерігав єї, щоби відмовила Шпачиньскому, бо буде зле. Вайдівна не пристала на се і тодї Стшелицкий погладив єї по лици та сказав: „Отже будеш мати, чогось хотїла“. Того самого дня о 7-ій годинї вечером взяв рушницю від свого пана ґр. Ст. Дїдушицкого, у котрого служив, зайшов до мешканя Вайдівної і там єї застрілив, а відтак зголосив ся сам в поліциї. Крім того обжаловує Стшелецкого прокураторпя о крадїж ріжних річий на шкоду ґр. Дїдушицкого. Сими річами робив він Вайдівній подарунки, котра їх приймала. — При розправі розповів Стшелецкий, що він хотїв властиво себе перед очима Вайдівни застрілити, щоби она з жалю хоч не видавалась за Шпачиньского. Але що єму стало ся, що він не себе, а Вайдівну застрілив, того він не знає. Матїр Вайдівни сьвідчила для него дуже некористно, бо — як розказувала — Стшелецкий часто грозив убийством. Стшелецкого засуджено на смерть через повішенє.

Grand Café. Під такою фірмою отворяє каварню дня 1. червна с. р. Герман Фетер в Чернівцях, при улици головній ч. 13 на першім поверсї. Кавярня уряджена з всякими вигодами.

Хмаролом. В околицї Праги наробив хмаролом дня 25. мая с. р. величезні шкоди, особливо в хатах низше положених. Улицї стояли під водою, цїле передмістє Косірж і одна часть Сьміхова так само.

Убийство. В Калинештах оббила Катерина Онезим свою свекруху на дорозї так тяжко, що та до години померла. Убийницю арештовано.

Потонув парохід „Дон Педро“ на дорозї до Америки. 100 осіб утопило ся, а 25 уратовано; доносять також, що порохід „Коліма“ потонув з 173 подорожними. Лише 19 уратовано.

Жиди а холєра. На зборі лїкарскім в Каменци подільскім сего року сконстатовано, що холєра чіпає ся жидів чотири рази більше нїж християн. Після реферату лїкарского інспектора д-ра Сулими вийшло, що в остатних двох роках на 10.000 християн запало на холєру християн 11, а на 10.000 жидів запало 44.

Зріст слабостий умислових зробив в остатних роках такий поступ, що звернув на себе увагу вчених. Один з нїмецких психиятрів зауважав, що коли людність Нїмеччини збільшила ся о 10%, то число умислово хорих зросло подвійно. В Анґлії і Америцї сей процент далеко більший. Але найгірше під тим взглядом стоїть Альзация, де в роцї 1854-ім припадав один умислово хорий на 609 мешканців, а тепер вже на 389.

Вибухи Везувія. Після донесень з Неаполю Везувій від кількох днів вибухає. Лява плине в сторону Помпеї. Пальміері, директор обсерваториї на Везувію, каже, що ті вибухи стоять в звязи з новим місяцем. Військо стереже людий від шкоди і нещастя.

Портуґальский корол в небезпечности. Дня 17-го с. м. відбували ся в Лїссабон борби з биками. День був вправдї дуже гарний, але дуже сильний вітер гнув стовпи, украшені всякими хоругвами і цьвітами. Цїла публика приглядала ся з великим напруженєм борбі славного „еспада“. Відразу люди напротив королївскої льожі скричали і зірвали ся. Королева глянула в гору і зловила сильною рукою спадаючий на голову короля уломаний стовп. Вітер зломив его і він падав впрост на голову короля і був би его певно забив. Всї остовпіли зі страху перед таким нещастєм, лиш королївска пара жартувала, як би нїчого не стало ся.

Найбільша продукция. До тепер думали, що найбільшу фабрику в Европі має Круп, фабрикант армат в Ессенї, бо платить річно податку 800.000 марок. Тепер же показує ся, що его перевисшає фабрикант спірітусу в Румунії, Марінеску, котрий минувшого року заплатив податку 1,651.421 франків. Надто має жена того фабриканта бровarі, так що они разом заплатили торік податку більше як три міліони франків. Перед двайцятьма роками мав Марінеску малу пикарню в Букарештї.

Нові уряди почтові будуть в Галичинї отворені з днем 1-го червня в Увини і Угровици.

Кухарка-отруйниця. З Мішкольца на Угорщинї доносять, що в місцевости Береґ занедужав властитель більшої посїлости, его жінка і семеро дїтий серед познак отроєня. Мимо скорої лїкарскої помочи померло двоє дїтий, а всї другі остають в небезпечности утрати житя. Кухарка Бенчик, на котру упало подозрінє, що допустила ся сего злочину, признала ся по своїм увязненю до вини і лише з трудом удало ся жандармериї уратовати єї перед роз'яренєм товпи людий, котрі хотїли єї на місци убити. За причину злочиньства подала увязнена, що хотїла пімстити ся на своїй пани, котра на неї сварила...

Електричний трамвай в Сераєві. Головне місто Боснії має від 1. мая електричний трамвай. Першого дня їхало 2000 людий. Цїкава публика обступила кінцеву стацию і там толкує собі темний сїльский нарід невидиму силу, що доказує такі дива, в свій простодушний спосіб. Коли повіз стає, молодїж оглядає себе в лякерованих стїнах повозу, або й показують свої язички та тїшуть ся, що образ все так докладно показує. Коли повіз зачинає рухати ся, дїтвора біжить на взаводи, а в кінци встидає ся, що повіз побідив...

ТЕЛЄҐРАМИ „БУКОВИНИ“.

Відень, 31. мая. Раду громадску розвязано і поручено провід в справах громадских старості Фрібайс. Вчера відбула ся рада мінїстрів в тій справі. Люеґер конферував з мінїстром Бакегемом і намістником Кільмансеґом. Імовірний є вибір умірковaного лїберала посадником.

Відень, 31. мая. Деякі ґазети оголошують комунїкат, в котрім каже ся, що мінїстерство внутрішних справ доперва перед двома чи трьома тижнями довідало ся о заразї між безрогами в Австриї і Угорщинї. Зараз потім дістали компетентні орґани наказ, щоби розібрали науково ту слабість звірячу. В слїдуючих днях появить ся розпоряджене, в котрім буде точно означене поступоване санїтарної полїциї против зарази між безрогами.

Видає і за редакцию відповідає Осип Маковей. З друкарнї Г. Чоппа.